

PARTICIPACIÓ POLÍTICA

Primer Semestre 2002/2003

6 crèdits

Professor: Joan Font

Objectius, organització i avaluació

L'objectiu de l'assignatura és aprofundir en el coneixement de la participació dels ciutadans en la vida política, tant des del punt de vista dels factors i motivacions individuals que porten a participar, com des de la reflexió sobre com fer incidir aquesta participació en el procés d'elaboració de polítiques públiques. El curs constarà de dos tipus de sessions, a cada una de les quals es dedicarà aproximadament la meitat del temps disponible: sessions teòriques amb el conjunt del grup i seminaris amb la meitat dels estudiants. Hi haurà dos seminaris de 4 sessions cada un i cada estudiant haurà d'assistir regularment a un d'ells i fer un o varis treballs (individuals o en petit grup) sobre el tema del seminari. El treball (2/3) i la participació activa en el seminari (1/3) donaran lloc a la nota final. Tots els treballs entregats fora de termini seran penalitzats en la seva avaluació. En cas que els treballs no estiguin prou bé es podrà fer un examen, el contingut del qual seran fonamentalment les mateixes lectures dels seminaris.

Temari i bibliografia

I. Teories explicatives de la participació

- Què entenem per participació política; La participació política en perspectiva històrica: de la crema d'esglésies a Internet; Formes de participació i repertoris participatius
- Olson: Costos i beneficis de la participació
- La importància dels recursos: són igual d'importants per totes les formes de participació?; El rol de les actituds: deure cívica, identifications col·lectives, sentiment d'eficàcia política
- Hirschman: Sortida, veu i lleialtat
- L'entorn polític: la mobilització i l'estructura d'oportunitats polítiques

Barnes i Kaase (eds): Political Action, Sage-1979

Hirschman: Salida, voz y lealtad, FCE, México-1977

Olson: "La lógica de la acción colectiva", a VVAA: Diez textos básicos de ciencia política, Ariel, Barcelona-1991. (LECTURA OBLIGATÒRIA PER A TOTHOM)

Parry, Moyser i Day: Political participation and democracy in

Braitain, Cambridge University Press, 1992, Segona Part

Putnam, R: Bowling alone, Simon & Schuster, 2001.

Reinares: Terrorismo y antiterrorismo, Paidós, 1998, cap 3.

Rosenstone i Hansen: Mobilization, participation and democracy in America, Macmillan, 1993. Caps 1,2,3

Schlozman, Verba i Brady: "Participation's not a paradox", British Journal of Political Science, 25. Pags 1-36.

Tarrow: El poder en movimiento, Alianza editorial, Barcelona-1997, caps 2 i 3.

II. Les conseqüències de la participació

- Participació, democràcia i eficàcia, quina relació?.
- L'impacte de la participació en els participants; Participació i igualtat: què passa si sols participen els privilegiats?
- Participació i polítiques: es tradueix en polítiques la participació?
- Participació i representació: el debat sobre la democràcia directa

Budge: The new challenge of direct democracy, Polity Press, Cambridge-1996, cap 7

Pateman: Participation and democratic theory, Cambridge University Press, 1970.

Subirats: "Nuevos mecanismos participativos y democracia: promesas y amenazas", a Font (ed): Ciudadanos y decisiones públicas, Ariel, 2001

Tarrow: Obra citada, cap 10.

Verba: "The citizen as respondent", American Political Science Review, 1996, 90 (1).

Verba i altres: Participation and political equality, University of Chicago Press, Chicago-1987.

III. Experiències (algunes sessions d'aquest bloc s'aniran desenvolupant al llarg del curs segons la disponibilitat de temps i l'interès del grup)

- Mecanismes de participació ciutadana a nivell local: instruments tradicionals i innovadors
- Possibilitats i problemes d'Internet com a mecanisme de participació
- Què fer per aconseguir que la gent voti
- Assamblees: experiències, avantatges i limitacions
- Jurats ciutadans: mecanisme i experiències espanyoles

-Eleccions primàries fora dels EUA

Catt: Democracy in practice, Routledge, 1999

Dienel i Harms: Repensar la democràcia, Ediciones del Serbal, 2000

Elster (ed): La democràcia deliberativa, Gedisa, Barcelona, 2001.

Font i Blanco: "Conclusiones. Innovación democrática, un balance provisional", a Font (ed): Ciudadanos y decisiones públicas, Ariel, 2001.

Font, N: Democràcia i participació ciutadana, Fundació Jaume Bofill, 1998.

Gomà i Font: "La democràcia local: un mapa de experiencias participativas", a Font (ed): Obra citada, 2001.

Kahn, U (ed): Participation beyond the ballot box, Routledge, 1999.

Papadopoulos, Y: **Démocratie directe**, Economica, Paris, 1998.

Subirats i altres: Experiències de participació ciutadana a nivell local, Escola d'Administració Pública, Barcelona-2001.

Tsagarousianou i altres: Cyberdemocracy, Routledge, 1998

Zimmerman: Democràcia participativa, Limusa, Mèxic-1992.

Programa dels Seminaris

Els seminaris són un instrument per facilitar l'aprenentatge i desenvolupar noves habilitats: discussió en públic, treball en equip, anàlisi crític de textos i documentació, etc.. Els participants en el seminari es comprometen a assistir-hi regularment i la seva participació (assistència i participació activa) formarà part de la nota final. Un dels seminaris es centra en els dos primers blocs del programa i l'altre en el tema d'experiències. Aquest tindrà també un seguit de lectures obligatòries, però es podrà fer per mitjà de 4 treballs curts de tipus més teòric o d'un treball llarg de component més empíric.

Seminari I. Mecanismes innovadors de participació ciutadana local

L'objectiu del seminari és arribar a conèixer com funcionen i quins resultats han tingut algunes experiències de participació ciutadana en l'elaboració de polítiques públiques municipals que

s'han anat desenvolupant al llarg dels darrers anys (jurats ciutadans, agendes 21 locals, consells municipals amb composició innovadora,...). Cada estudiant podrà optar entre ser avaluat per mitjà de 4 recensions crítiques a entregar el dia del seminari o bé per mitjà d'un treball llarg (individual o en petit grup) que consistiria en l'estudi en profunditat d'un d'aquests instruments de participació. En el primer cas, per a cada sessió del seminari, els estudiants hauran de portar a classe un petit treball escrit (4 pàgines) fent una breu síntesi i discutint críticament els arguments dels autors. Els treballs s'hauran de basar, com a mínim, en les lectures obligatòries. La lectura complementària ajuda a entendre el tema o en dona un altre perspectiva i la seva incorporació al treball serà valorada positivament. Tots els treballs tenen una pregunta orientativa, que pot servir per vertebrar el treball. Aquests treballs seran el component principal de l'avaluació (2/3).

Sessió 1: panoràmica de mecanismes participatius

Lectures obligatòries: Gomà i Font: "La democràcia local", obra citada.

Font i Blanco: Conclusiones, a Font (ed): obra citada.

Lectura complementària: Subirats i altres, obra citada, capítol 2.

Pregunta: Discuteix críticament els criteris d'anàlisi que proposen les lectures: quin et sembla més important? En falta algun?

Sessió 2: els instruments de base associativa

Lectura obligatòria: Navarro: "Límites y contingencia de la democracia asociativa" a Font (ed): obra citada.

Sarasa i Guiu: "El consejo municipal de Bienestar social de Barcelona" a Font (ed): obra citada.

Lectura complementària: Navarro: **El sesgo participativo**, CSIC, 1999, caps 10 i 11.

Pregunta: Aquests són els instruments de participació més habituals en els nostres municipis. Discuteix la seva utilitat i limitacions.

Sessió 3: els instruments de base individual

Lectura obligatòria: Font, J i Medina, L: "Consejos ciudadanos en España: ¿un despilfarro europeo?", a Font (ed): Obra citada. 2001

Lectura complementària: Sánchez (ed): Participació ciutadana i govern local: els Consells ciutadans, Editorial Mediterrània, 2000, capítol 4 i annexes.

Pregunta: Utilitzaries uns consells ciutadans per a prendre decisions importants del teu municipi si fossis l'alcalde? Justifica la resposta.

Sessió 4: Pressupostos participatius

Lectura obligatòria: Giménez i altres: "Nuevos escenarios de democracia local: Las experiencias de presupuestos participativos", a Blanco i Gomà (eds): Gobiernos locales y redes participativas, Ariel, 2002-

Lectura complementària: Genro y De Souza: Pressupost participatiu: l'experiència de Porto Alegre, Ediciones del Serbal, 2000-

Pregunta: Compara els models de pressupost participatiu utilitzats en els diferents municipis i discuteix el seu encaix en un marc de democràcia representativa.

Seminari II. Seminari teòric

L'objectiu d'aquest seminari és conèixer i discutir la principal literatura sobre participació política, des del punt de vista dels factors explicatius de la participació i les seves conseqüències. Es tracta d'un seminari molt complementari amb el contingut de les sessions teòriques, que permet consolidar i aprofundir les idees que allí s'han apuntat. El seminari consistirà en la lectura i el comentari crític d'una sèrie d'obres. Per a cada sessió del seminari, els estudiants hauran de portar a classe un petit treball escrit (4 pàgines) fent una breu síntesi i discutint críticament els arguments dels autors. Els treballs s'hauran de basar, com a mínim, en les lectures obligatòries. La lectura complementària ajuda a entendre el tema o en dona una altra perspectiva i la seva incorporació al treball serà valorada positivament. Tots els treballs tenen una pregunta orientativa, que pot servir per vertebrar el treball. Aquests treballs seran el component principal de l'avaluació (2/3).

Sessió 1: Sortida, Veu i lleialtat

Lectures obligatòries: Hirschman: Hirschman: Salida, voz y lealtad, FCE, México-1977, caps 1 a 4.

"Salida, voz y el destino de la RDA", Tendencias autosubversivas, FCE, 1996

Lectura complementària: Hirschman: Salida, voz y lealtad, FCE, México-1977, reste del llibre.

Pregunta: L'autor intenta argumentar perquè va fallar la seva teoria en el cas de la RDA. Discuteix el funcionament de les relacions entre sortida i veu a partir d'aquest i altres casos

que coneguis.

Sessió 2: Mobilització, recursos i actituds

Lectura obligatòria: Rosenstone i Hansen: obra citada, caps 2 i 4.

Lectura complementària: Schlozman, Verba i Brady: "Participation's not a paradox", British Journal of Political Science, 25. Pags 1-36.

Pregunta: Discuteix la importància que tenen els diferents factors explicatius de la participació que citen als autors a partir d'altres exemples que coneguis. Són més importants les característiques dels participants o l'actuació mobilitzadora dels actors polítics?

Sessió 3: Conseqüències de la participació I: capital social i rendiment institucional

Lectura obligatòria: Putnam: Per a fer que la democràcia funcioni, Proa, Segona part.

Lectura complementària:

-Primera i tercera part del mateix llibre

-Revista Española de Ciencia Política, 2, 2000. (diversos articles)

Pregunta: participació, capital social i rendiment institucional: discuteix la relació que l'autor estableix entre aquests 3 conceptes. Creus que aquesta relació funciona en totes les circumstàncies?

Sessió 4: Conseqüències de la participació II: polítiques i participants

Lectura obligatòria: Tarrow: obra citada, cap 10

Lectura complementària: VVAA: capítols 10 i 11 de Blanco i Gomà: Gobiernos locales y redes participativas, Ariel, 2002.

Pregunta: Discuteix les diferents conseqüències de la participació que citen els autors, a partir d'altres exemples que coneguis? Creus que hi ha altres conseqüències importants que no citen?